

Хомин П. Я.

доктор економічних наук, професор
Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

РИМЕЙКИ Й ФУТУРИЗМ У ТЕОРІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Это вам, прикрывшиеся листиками мистики,
Лбы морщинами изрыв, футуристики ...
В. Маяковский

Якщо погортати видані впродовж останніх двох десятиліть т. зв. "монографії", чи інші публікації деяких претендентів на ореол метрів у вітчизняній обліковій теорії, то напрошується висновок, що вони все більше керуються парадоксом, сформульованим нашими сусідами-поляками: "Jak już nima co się lubi, to się lubi, co się ma!" Тобто, не маючи путніх міркувань, які могли би прислужитися удосконаленню бухгалтерського обліку, воліють прикривати це псевдопозолотою іноземних термінологем, але приточених навиворіт, як-от намагання ввести в його систему елементи футуризму.

Що стає на заваді усуненню справжніх проблем бухгалтерського обліку, успадкованих із минулого, особливо з того періоду, коли вимушена ізоляція від надбань світової науки під претекстом боротьби з "буржуазними реставраторами", й теперішніх, зумовлених його т. зв. "реформуванням", яке призвело до зростання в геометричній прогресії рутинної роботи бухгалтерів, перетворивши їх із фінансових аналітиків у механічних реєстраторів недостатньо перевірених первинних документів, які нерідко приховують фальсифікації, здійснені іншими службовими особами підприємств, але при виявленні таких фактів рідко коли не приписуються бухгалтерам як співучасникам.

Нерідко автори чи то навмисне, чи то із-за забудькуватості наводять одні й ті ж твердження в різних публікаціях, причому з категоричним намаганням подати їх не менш як теоретичний постулат, хоча початкове й римейк є діаметрально протилежними.

Варіант А	Варіант Б
<p>Функції обліку <i>визначають</i> виходячи з того, якої мети він повинен досягти. Загальноприйнятим щодо мети обліку є положення про те, що він забезпечує управління необхідною інформацією. Для цього факти господарської діяльності потрібно трансформувати в інформацію, що вимагає виконання обліковцями таких функцій¹ (пропонується мною – М. П.):</p> <p>...;</p> <p>контроль правильності обробки даних (контрольна функція)</p>	<p>Інакше як глупством це не можна назвати, оскільки облік не виконує контрольних функцій і не може їх виконувати, а лише служить засобом отримання інформації про господарську діяльність, яку використовує система управління для контролю. Облік має зовсім інші функції, ніж контрольна</p>

* Посилання не наводимо, бо в цих тезах акцентується увага винятково на хибності тлумачень, що наводяться в публікаціях, а не йде мова про особистісні характеристики того чи іншого автора.

¹ Зважаючи на убогий тавтологізм викладу, тим більш, що їхнє формулювання лише копії з давно відомих формулювань організаційної, технологічної etc. функцій, частину з них оминаємо.

Так, навівши спочатку аподиктичне твердження, в якому початок не узгоджується з кінцем (див. наведене курсивом), очевидно позбувшись курячої сліпоти, цей самий автор невдовзі робить оверкіль, наводячи в дражливому римейку абсолютно протилежне міркування, де вже ні про яку мету не йдеться і взагалі ні про визначення невідомо ким функцій обліку, чи то пак *''ціле покладання''*² – відповідність мети вимогам зовнішнього й внутрішнього середовища і результатам управління'' не згадується.

От тільки він не пояснив, до яких інших функцій відноситься виявлення помилки, скажімо, в матеріальному звіті комірника, який сплутав тонни й центнери в різних товарно-транспортних накладних, створивши тим самим фіктивні надлишки продукції, які при неухважності бухгалтера з обліку матеріальних цінностей могли спокусити таку підзвітну особу до махінацій. Або виявлення головним бухгалтером у звіті касира пропуску якогось видаткового касового ордера, що обернулося мнимою нестачею коштів у касі.

Як і не застановився на тому, що неоприбуткування готівки, отриманої з банку, розцінюється на рівні банальної крадіжки такої суми передусім касиром, а головний бухгалтер принаймні буде звинувачений у халатності, якщо йому не буде пред'явлено співучасть у цьому злочині. Адже за розподілом обов'язків він зазвичай повинен вести облік безготівкових операцій, отож у першу чергу звіряє ідентичність сум, отриманих готівкою в касу підприємства й, навпаки, зданих із каси на рахунок у банку. Й такі його дії, інакше як контрольною функцією назвати не можна.

Тому-то тут, зважаючи на відсутність *''відповідності мети вимогам зовнішнього й внутрішнього середовища''* ніяк не можна вести мову не тільки про *''ціле''*, чи навіть *''половинне''* але й *''покладання''* взагалі. Особливо, коли врахувати *''відповідність мети ... результатам управління''*, що в наведеній редакції виглядає возом попереду коня. Бо після того, як виявлено *''результати управління''* думати про *''ціле покладання''* те саме, що махати рукою вслід поїзду.

То й не дивно, що автор не наводить жодного методичного прийому, який міг би допомогти уникати неминучих помилок у футуристичних розрахунках, адже й вони не застраховані від прорахунків. Приміром, показники директив численних з'їздів партії, яка завжди йшла вірною дорогою – принаймні це стверджував її перший вождь, – ніколи не сходилися з фактичними. А вони не виходили за окіл 5-ти років: спробу семирічки до уваги не беремо, бо вона була спорадичною. То що говорити про стратегічний облік, який мабуть мав би охоплювати куди більшу перспективу.

Правда, його прозеліти наразі не вказують її хоч би мінімальної тривалості: мабуть звично чекають на зарубіжні перекладні джерела, де хтось це зробить. Не кажучи вже про способи виправлення неминучих помилок в такому обліку, бо традиційні, які вони знають лише за підручниками з теорії бухгалтерського обліку, певна річ, тут непридатні. Навіть якщо взяти до уваги, перевернувши назву методу чорного сторно, застосовуваного в європейській обліковій методиці, яке вони трактують як метод переведення рахунку, нібито мова йде про переміщення корови з одного стійла в інше. А про такі прості способи виправлення помилок, як ділення підсумків обігів на 9, чи застосування закону Бендорда, видається й не чули, хоча вони в першу чергу мали би бути засобами перевірки футуристичних прикидок цього виду обліку.

Отож думається, що дослідження такого стану в бухгалтерському обліку сприятиме спрямуванню зусиль вченої спільноти на вирішення його реальної проблематики. Бо навряд чи при теперішній громіздкій системі, невідомо з якого дива названій фінансовим обліком, проте зі збереженням усіх негативів т. зв. *''соціалістичного''* рахівництва, можна

² Орфографію й стиль викладу збережено.

сподіватися на впровадження всіляких ефемерій, котрі, подібно до "поліглотів", які, не знаючи німецької орфографії, пишуть "Buchhalter", перекладаючи буквально "книготримач", подаються лише як перевернуті назви англо- чи німецькомовних видань. До чого й закликаємо тих учасників конференції, які ще не втратили здатності відрізнити зерно від полови й прагнуть внести не "небувалий", а хоча б якийсь, зате свій вклад у це.

Хорунжак Н.М.

доктор економічних наук, професор

Бульчак Ю.В.

магістрант

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМАТИЗМ ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАНЬ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Передумовою удосконалення інформаційного забезпечення оптимізації використання ресурсів бюджетних установ є інформатизація суспільства, яка передбачає застосування сучасного інструментарію управління видатками, що особливо актуально в умовах скорочення державного фінансування. Основним джерелом інформаційного забезпечення управління є бухгалтерський облік, який згідно з державною Стратегією модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі, має бути зорієнтований на міжнародні стандарти та сучасні управлінські запити. Тому, враховуючи існуючу антикризову доктрину, необхідним стає формування нової парадигми бухгалтерського обліку в державному секторі на засадах розвитку інноваційних підходів до формування та використання інформації в управлінській системі, що наразі трансформується, з урахуванням тих глобалізаційних процесів, які відбуваються. У зв'язку з цим застосування національних і міжнародних стандартів обліку та фінансової звітності стає досить актуальною проблемою, яка вимагає наукового вирішення.

В цьому контексті в останні роки з'явилася низка публікацій теоретико-практичного спрямування, спрямованих на вирішення проблем застосування Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, плану рахунків в державному секторі, удосконаленню первинного та синтетичного обліку тощо. Серед праць дослідників-науковців, котрі досить детально вивчали та аналізували цю проблему, в тому числі в контексті розвитку комп'ютеризації облікових процесів, слід відзначити здобутки Адамик О.В. [1], Бенько І.Д. [2], Даньківа Й. Я. [3], Лучка М.Р. [3], Остап'юка М.Я. [3], Свірко С.В. [4], Сисюк С.В. [1], Хорунжак Н.М. [2; 5] та інших.

В результаті оцінки та критичного аналізу наукових праць можемо стверджувати, що і в теорії і в практиці існує немало проблем, які вимагають розв'язання. Серед невирішених питань слід виокремити недостатню методичну забезпеченість облікового відображення господарських операцій в державному секторі, потребу в правильному й логічному їх відображенні в системі рахунків тощо. Актуальними до розгляду й дослідження є також питання стандартизації обліку активів і пасивів; опрацювання наявних проблемних аспектів оцінки, формування фінансової звітності та її стандартизації тощо.

Виходячи з цього, метою наукового пошуку має стати, насамперед, теоретичне обґрунтування засад переходу на національні стандарти оцінки та обліку в державному секторі, удосконалення, відповідно до цього, методичних і організаційних питань облікового